

**FRIEDRICH NAUMANN
FOUNDATION** For Freedom.
Ukraine

Кримськотатарський
Ресурсний Центр

РЕІНТЕГРАЦІЯ КРИМУ:

урядові плани та формування
механізмів міжнародної підтримки

Київ-2023©

УДК 341.383(477.75–074):341.232]:328(477)

Р36

«Реінтеграція Криму: урядові плани та формування механізмів міжнародної підтримки» / Бабін Борис, Барієв Ескендер, Барієва Зарема, Бойченко Світлана, Власенко Ольга, Воляннюк Ольга, Галенко Олександр, Захаренко Костянтин, Коржов Геннадій, Коротких Людмила, Ломброзо В'ячеслав, Ляшенко Володимир, Муждабаєв Айдер, Плешко Едуард, Позняк Олександр, Потапенко В'ячеслав, Потапова Валентина, Приходько Анна, Сеїтосманов Айдер, Сіманський Дмитро, Усеїнова Зарема, Хлобистов Євген; За заг. редакцією: Бабіна Б.В., Барієва Е.Е.; Кримськотатарський Ресурсний Центр – Київ, 2023 – 48 с.

За загальною редакцією: д.ю.н. Бабіна Б.В., Барієва Е.Е.

Авторський колектив: д.ю.н. Бабін Борис, Барієв Ескендер, Барієва Зарема, д.г.н. Бойченко Світлана, Власенко Ольга, к.п.н. Воляннюк Ольга, к.і.н. Галенко Олександр, д.п.н. Захаренко Костянтин, к.с.н. Коржов Геннадій, Коротких Людмила, Ломброзо В'ячеслав, Ляшенко Володимир, Муждабаєв Айдер, к.ю.н. Плешко Едуард, Позняк Олександр, д.е.н. Потапенко В'ячеслав, Потапова Валентина, Приходько Анна, Сеїтосманов Айдер, Сіманський Дмитро, Усеїнова Зарема, д.е.н. Хлобистов Євген

Анотація: Публікація являє собою загальні рекомендації до урядового Плану заходів з реалізації Стратегії деокупації та реінтеграції тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, аналіз розвитку законодавства України щодо реінтеграції Криму в 2023 році, а також пропозиції щодо розробки механізмів міжнародної фінансової допомоги для відновлення України.

Видання здійснено за підтримки Представництва «Фонду Фрідріха Науманна за Свободу» в Україні. Відповідальність за інформацію, наведену в розділах, несуть автори. Зміст аналізу та рекомендацій необов'язково відображає погляди Представництва «Фонду Фрідріха Науманна за Свободу» в Україні.

ISBN 978-617-95410-0-1

ГО «Кримськотатарський Ресурсний Центр» ©

ЗМІСТ

Передмова

4

Загальні рекомендації до Плану заходів з реалізації Стратегії деокупації та реінтеграції тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя

6

Розвиток законодавства України щодо реінтеграції Криму в 2023 році

8

1. Парламентські акти 2023 року щодо окупованих територій

8

2. Президентські та урядові акти 2023 року щодо окупованих територій

21

Концепція розробки механізмів міжнародної фінансової допомоги для відновлення України

36

Доктринальні джерела

40

Список експертів

41

ПЕРЕДМОВА

Окупацією Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, окремих районів у Донецькій та Луганській областях у 2014 році росія грубо порушила один з основних принципів міжнародного права щодо непорушності кордонів, піддала ревізії архітектуру світової системи безпеки.

Кримський півострів перетворився на військову базу для здійснення повномасштабної російської збройної агресії проти України, місце репресій та системних порушень прав людини, ставши джерелом загрози для стабільності Європи.

З метою створення умов для деокупації та реінтеграції тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, нейтралізації загроз національній та міжнародній безпеці, гарантування прав людини та основоположних свобод 11 березня 2021 року Україна схвалила Стратегію деокупації та реінтеграції тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, яка наголошує на пріоритетності політико-дипломатичних засобів вирішення збройного конфлікту, розв'язаного російською федерацією, відновлення та розбудови миру. Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29 вересня 2021 р. № 1171 було затверджено План заходів з реалізації Стратегії деокупації та реінтеграції тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя.

Проте 24 лютого 2022 року російська федерація розпочала повномасштабну збройну агресію проти України, вже 4 квітня 2023 року розпорядженням Кабінету Міністрів України № 288-р було схвалено План заходів з реалізації Стратегії деокупації та реінтеграції тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя у новій редакції.

З 31 жовтня до 5 листопада 2023 року Кримськотатарський Ресурсний

Центр за підтримки Представництва «Фонду Фрідріха Науманна за свободу» в Україні проводив II Стратегічний форум «Майбутнє Криму», в якому взяв участь 21 досвідчений експерт, серед яких представники академічного середовища України, експерти Експертної мережі Кримської платформи, громадські діячі, журналісти, доктори та кандидати юридичних, географічних, економічних, політичних, соціологічних, історичних та педагогічних наук.

Учасниками II Стратегічного форуму «Майбутнє Криму» було проаналізовано План заходів з реалізації Стратегії деокупації та реінтеграції тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя у новій редакції та запропоновано загальні та детальні рекомендації до цього плану, а також досліджено розвиток законодавства України щодо реінтеграції Криму в 2023 році та напрацьовано концепцію розробки механізмів міжнародної фінансової допомоги для відновлення України.

У своїй роботі експерти II Стратегічного форуму «Майбутнє Криму» дотримувалися таких основних принципів:

ПРОЗОРІСТЬ, ПІДЗВІТНІСТЬ, ПРАГМАТИЗМ, ПРОГНОЗИ

Цю аналітично-дослідницьку роботу авторський колектив рекомендує для центральних органів виконавчої влади України, Ради національної безпеки і оборони України, профільних комітетів Верховної Ради України, дипломатичного корпусу в Україні, науковцям і дослідникам.

**З повагою,
Ескендер Барієв,**

Голова Правління громадської організації
«Кримськотатарський Ресурсний Центр»,

Керівник управління зовнішніх зв'язків та правозахисної
діяльності Меджлісу кримськотатарського народу

ЗАГАЛЬНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПЛАНУ ЗАХОДІВ з реалізації Стратегії деокупації та реінтеграції тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя

1. План потребує оптимізації кількості заходів за рахунок об'єднання повторюваних заходів та виключення тих, що були реалізовані до виконання Плану, не передбачають конкретних дій або не мають прямого стосунку до процесу деокупації та реінтеграції АР Крим та м. Севастополя.
2. Необхідне скорочення тексту опису заходів Плану, уникнення плутаних громіздких формулювань і використання некоректних, суперечливих, таких, що не визначені чинним законодавством, термінів і понять.
3. Визначення та описи заходів Плану здебільшого мають максимально загальні формулювання, які притаманні документам рівня доктрини чи концепції, а тому необхідною є додаткова конкретизація заходів Плану, що уможливить визначення ефективності виконання відповідно до запропонованих індикаторів.
4. Доцільним є перегляд загальної структури Плану та принципу його побудови, оскільки розділи Плану частково дублюють власні завдання та сферу регулювання, а заходи Плану часто не мають стосунку до розділу, в якому вони зазначаються. У структурі Плану варто враховувати попередні тематичні напрацювання авторитетних аналітичних центрів

та експертних груп, зокрема І Стратегічного форуму «Майбутнє Криму».

5. Необхідним є істотне уточнення виконавців Плану, які наразі часто визначені некоректно, за повної відсутності серед виконавців військових адміністрацій та за майже повної відсутності серед виконавців більшості заходів Меджлісу кримськотатарського народу; за наявності у Плані з невідомих причин періодичної згадки про один структурний підрозділ одного університету, з системним ігноруванням при цьому профільного міністерства та Національної академії наук України.
6. Терміни виконання заходів Плану потребують переоцінки, оскільки більшість їх якраз згортається в момент деокупації, при цьому насправді потрібне системне і постійне їх здійснення та встановлення індикаторів такого виконання на конкретних часових етапах; крім того, подібні заходи Плану часто мають різні терміни виконання.
7. Доцільно визначити кількісні показники та індикатори результативності виконання заходів Плану, оскільки результат їх виконання часто прописано як процес, що розмиває зміст та ефективність таких заходів.
8. Необхідно визначити етапи виконання заходів та при цьому передбачити форми реалізації Плану відповідно до можливих варіантів розвитку ситуації під час та після деокупації залежно від катастрофічного, кризового або проблемного сценаріїв щодо населення, екології, економіки та інфраструктури.
9. Необхідно розширити вектор заходів Плану, спрямований на реалізацію прав корінних народів, оскільки наразі План передбачає відповідну діяльність виключно у мовній та культурній сферах.

РОЗВИТОК ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ЩОДО РЕІНТЕГРАЦІЇ КРИМУ В 2023 РОЦІ

ПАРЛАМЕНТСЬКІ АКТИ 2023 РОКУ ЩОДО ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ

Як констатувалося у висновках попереднього форуму «Майбутнє Криму», від початку російської агресії український правотворець послідовно реагував на її розвиток, окупацію та спробу анексії АРК та м. Севастополя, на ескалацію конфлікту на сході України шляхом схвалення низки спеціалізованих законів, їх поступового вдосконалення, затвердження парламентських заяв та звернень.

Зокрема, з квітня 2014 р. українським парламентом було затверджено 20 базових законів України, які потім змінювалися та доповнювалися понад 90 разів; крім того, було схвалено більш ніж 20 ключових законів, якими трансформувалися інші, галузеві, зокрема й процесуальні, акти законодавства для їх погодження з ситуацією протидії російській агресії; було схвалено низку законів про ратифікацію й денонсацію міжнародних угод та затвердження указів Президента України.

Зазначені акти, схвалені до лютого 2022 року, встановлювали обсяг обов'язків держави стосовно тимчасово окупованих територій (ТОТ), мешканців ТОТ і внутрішньо переміщених осіб (ВПО), депортованих осіб та корінних народів, засади режимів відвідання ТОТ та економічної діяльності на ТОТ, обмеження прав особи та громад на території Антитерористичної операції та Операції об'єднаних сил.

II Стратегічний форум «Майбутнє Криму», 31 жовтня - 5 листопада 2023

Ці документи мають системоутворювальний характер і стали правовим фундаментом політики України щодо російської агресії, ТОТ та ВПО, запровадили у вітчизняне право нові міжгалузеві інститути (військово-цивільні адміністрації, контрольні пункти в'їзду-виїзду тощо). Окремі інститути, а саме: режим «вільної економічної зони» на ТОТ у Криму та щодо «особливостей місцевого самоврядування» на ТОТ сходу України, не спричинили будь-які позитивні зміни, як у вимірі деокупації, так і реінтеграції, й у подальшому були скасовані.

Після початку масштабної агресії закони також забезпечили регламентацію діяльності щодо ТОТ, ВПО, діяльності державних органів та інших інституцій за умов воєнного стану, встановили засади боротьби з колаборацією та засади конфіскації майна держави-агресора.

У 2023 році можна помітити зростання кількості законів, якими було денонсовано міжнародні договори України, несумісні з ситуацією російської агресії, зокрема з окупацією Криму, що триває.

Серед іншого, було денонсовано:

- Договір між Україною та рф про співробітництво у використанні Азовського моря і Керченської протоки (Закон України від 24 лютого 2023 р. № 2948-IX);
- Угоду про створення Чорноморської групи військово-морського співробітництва (Закон України від 24 лютого 2023 р. № 2949-IX);
- Угоду між Кабміном України та урядом рф про порядок перетинання українсько-російського державного кордону мешканцями прикордонних регіонів України та рф (Закон України від 10 квітня 2023 р. № 3027-IX);
- Протокол про затвердження Положення про порядок організації і проведення спільних антитерористичних заходів на територіях держав-учасниць СНД (Закон України від 10 квітня 2023 р. № 3032-IX);
- Угоду про співробітництво в галузі трудової міграції та соціального захисту трудящих-мігрантів та Протокол до неї (Закон України від 29 червня 2023 р. № 3192-IX про зупинення дії угоди щодо рф та Білорусі);
- Угоду між Кабміном України та урядом рф про співробітництво під час здійснення спільного контролю осіб, транспортних засобів і товарів на українсько-російському державному кордоні (Закон України від 13 липня 2023 р. № 3247-IX);
- Угоду між Кабміном України та урядом рф про заохочення та взаємний захист інвестицій (Закон України від 10 серпня 2023 р. № 3329-IX);

- Угоду між Кабміном України та урядом рф про співробітництво в галузі карантину рослин (Закон України від 10 серпня 2023 р. № 3330-IX);
- Угоду про співробітництво держав-учасниць СНД у боротьбі з торгівлею людьми, органами й тканинами людини та Угоду про співробітництво держав-учасниць СНД у боротьбі з крадіжками автотранспортних засобів і забезпеченні їхнього повернення (Закон України від 23 серпня 2023 р. № 3349-IX);
- Угоду між Урядом України та урядом рф про міжнародне автомобільне сполучення та Протокол про її застосування (Закон України від 23 серпня 2023 р. № 3350-IX);
- Угоду між Кабміном України та урядом рф про реадмісію (Закон України від 24 серпня 2023 р. № 3359-IX);
- Угоду про співробітництво держав-учасниць СНД у створенні, використанні та розвитку міждержавної мережі інформаційно-маркетингових центрів для просування товарів і послуг на національні ринки (Закон України від 24 серпня 2023 р. № 3360-IX);
- Угоду між Кабміном України та урядом рф про співробітництво в галузі попередження розповсюдження хвороби, що спричиняється вірусом імунодефіциту людини (ВІЛ-інфекції) (Закон України від 24 серпня 2023 р. № 3361-IX).

У 2023 році низка базових законів містила приписи, прямо пов'язані з протидією російській агресії, зокрема це Закон України від 21 березня 2023 р. № 3005-IX «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії», який, серед іншого, надав визначення русифікації та сформував засади деколонізації назв на ТОТ.

Закон України «Про правотворчу діяльність» від 24 серпня 2023 р. № 3354-IX чіткіше визначив у ієрархії нормативних актів України місце Конституції АРК як закону України та постанов Верховної Ради АРК, постанов Ради міністрів АРК, наказів міністерств АРК як нормативно-правових актів органів влади АРК і згадав про акти Севастопольської міської державної адміністрації.

Серед законів, якими в 2023 році трансформувалися інші, галузеві, зокрема й процесуальні, акти законодавства, слід виділити Закон України від 23 серпня 2023 р. № 3334-IX, яким було змінено час набуття чинності нового адміністративно-територіального поділу в АРК та м. Севастополі та декомунізованих назв Криму.

Варто згадати й Закон України від 11 квітня 2023 р. № 3054-IX, яким вносилися зміни з питань оформлення документів, що посвідчують особу та підтверджують громадянство України, документів, що посвідчують особу та підтверджують її спеціальний статус, а також відомості про зареєстроване або задеклароване місце проживання на тимчасово окупованій рф території України та на територіях, де ведуться (велися) бойові дії.

Також слід вказати на Закон України від 21 березня 2023 р. № 2997-IX, яким було поліпшено норми кодексів щодо вдосконалення боротьби з тероризмом, зокрема спеціально криміналізовано перетинання державного кордону України

з терористичною метою, та на Закон України від 23 серпня 2023 р. № 3341-IX, яким було вдосконалено обчислення строків досудового розслідування в умовах воєнного стану.

При цьому окремі акти, схвалені в 2023 році з питань проти-дії агресії, не охоплюють кримські питання, зокрема це Закон України від 23 лютого 2023 р. № 2923-IX про компенсацію за пошкодження та знищення окремих категорій об'єктів нерухомого майна внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією РФ проти України, та Державний реєстр майна, пошкодженого та знищеного внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією РФ проти України.

У 2023 році значний обсяг парламентських рішень щодо ТОТ мав формат постанов. Зокрема, це доволі системна Заява Верховної Ради України про пріоритетні напрями державної політики України у сфері деокупації, реінтеграції і відновлення АРК та міста Севастополя, схвалена постановою від 23 серпня 2023 р. № 3333-IX; у цьому вимірі показово, що на парламентському сайті міститься нотатка, що переклад тексту цієї Заяви англійською мовою було здійснено Представництвом Президента України в АРК як національним офісом Кримської платформи.

У відповідній постанові спікеру доручено направити заяву до ООН, Європарламенту, парламентських асамблей міжнародних організацій, національних урядів та парламентів держав-учасниць самітів Міжнародної Кримської платформи та рекомендовано Кабінету Міністрів України (КМУ) враховувати положення Заяви при формуванні та реалізації державної політики у сфері деокупації, реінтеграції і відновлення АРК та міста Севастополя, зокрема при підготовці відповідних проєктів нормативно-правових актів.

У Заяві наголошено на пріоритетності гарантій безпеки людини, про деокупацію зазначено як про комплекс військових, дипломатичних, економічних, інформаційних, гуманітарних та інших заходів та як ключову умову завершення війни.

Серед новел Заяви варто зазначити вказівку про те, що громадяни України, які брали участь у діяльності окупаційних адміністрацій чи співпрацювали з окупаційними структурами, але не скоювали тяжких, особливо тяжких злочинів і кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку, можуть бути звільнені від кримінальної відповідальності, за умови добровільного повідомлення про вчинені діяння, а також активного сприяння розкриттю кримінальних правопорушень, скоєних окупаційними адміністраціями та структурами.

Також Заява вперше формулює, що громадяни російської федерації та інші особи, які незаконно перемістилися на територію АРК та міста Севастополя протягом періоду тимчасової окупації, будуть видворені з території України шляхом ухвалення індивідуальних рішень відповідно до законодавства.

Крім того, Заява вказує, що Міжнародна Кримська платформа має стати майданчиком не лише для сприяння деокупації Криму та відновлення територіальної цілісності України, а й для гарантування безпеки в Азово-Чорноморському регіоні загалом.

Варто нагадати, що традиція системного відображення викликів, пов'язаних із ТОТ, у постановах парламенту стала традиційною для законодавства України 2014–2022 років. Зокрема, такими постановами, яких нараховується більше 85, включаючи 30 про затвердження окремих заяв Верховної Ради, було встановлено низку юридичних фактів і врегульовано окремі правовідносини.

Відповідні звернення Верховної Ради, схвалені до масштабної російської агресії, адресувалися іноземним державам, їхнім парламентам, міжнародним організаціям і міжпарламентським асамблеям. Вони стосувалися утисків окупантами прав людини на ТОТ, вшанування жертв геноциду кримськотатарського народу та його захисту від утисків окупантів, окремих фактів ескалації конфлікту, злочинних посягань агресора на український суверенітет, неправомірних «виборів» на ТОТ, а також підтримки діяльності Кримської платформи.

У 2022 році було схвалено парламентські заяви щодо засудження вчинення рф геноциду в Україні, спроби анексії ТОТ, визнання російського режиму терористичним, нелегітимності перебування росії в ООН, про морську агресію рф тощо.

II Стратегічний форум «Майбутнє Криму», 31 жовтня - 5 листопада 2023

Відповідну практику було продовжено й у 2023 році, й у цьому вимірі варто вказати на такі акти Верховної Ради, де було згадано про окупацію Криму, як:

- Звернення до Парламентської асамблеї ОБСЄ та парламентів її держав-учасниць щодо неприпустимості участі членів парламенту російської федерації в роботі статутних органів Асамблеї (постанова від 6 лютого 2023 р. № 2901-IX);
- Звернення до парламентів і урядів держав світу та міжнародних організацій з нагоди річниці повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну (постанова від 24 лютого 2023 р. № 2942-IX);
- Звернення до Комітету ООН з прав людини, Комітету ООН з прав дитини, Міжнародного суду ООН, Верховного комісара ООН у справах біженців про порушення РФ міжнародних договорів (конвенцій), що мають ознаки геноциду українського народу, в частині здійснення примусової депортації до держави-агресора або в межах тимчасово окупованих територій України дітей – громадян України та дітей, які проживали на території України, з вимогою повернення таких дітей їхнім батькам або законним представникам (постанова від 24 лютого 2023 р. № 2947-IX);
- Звернення до парламентів та урядів іноземних держав, міжнародних організацій та їхніх міжпарламентських асамблей щодо засудження скоєних російською федерацією та республікою білорусь злочинів примусової депортації українських дітей (постанова від 3 травня 2023 р. № 3099-IX);

- Звернення Верховної Ради України до ЮНЕСКО, парламентів та урядів держав-членів цієї міжнародної організації про необхідність позбавлення російської федерації членства в ЮНЕСКО (постанова від 28 липня 2023 р. № 3282- IX);
- Звернення до міжнародних організацій, парламентських асамблей, урядів та парламентів іноземних держав у зв'язку з проведенням російською федерацією незаконних виборів на тимчасово окупованих територіях Донецької, Луганської, Запорізької та Херсонської областей України, АРК та міста Севастополя (постанова від 21 вересня 2023 р. № 3387-IX).

Окремо слід відзначити Звернення Верховної Ради України до національних парламентів держав-учасниць Першого Парламентського саміту Міжнародної Кримської платформи у контексті дев'яти років тимчасової окупації та спроби незаконної анексії АРК та міста Севастополя російською федерацією з метою консолідації дій, спрямованих на подальший спротив тимчасовій окупації Кримського півострова та подолання її наслідків після припинення окупації (постанова від 24 лютого 2023 р. № 2946-IX).

Цей документ характерний згадкою про мужність і героїзм громадян України, які проживають у тимчасово окупованому Криму, у відстоюванні територіальної цілісності України, зокрема тих, хто висловлював і продовжує висловлювати антивоєнний протест і свою солідарність із материковою частиною України у зв'язку зі страшними людськими втратами, руйнуваннями, матеріальною шкодою, завданими армією країни-агресора.

У Зверненні міститься заклик реалізувати на парламентському рівні рішення Установчого саміту та Першого Парламентського саміту Міжнародної Кримської платформи шляхом консолідації спільних зусиль із реалізації та зміцнення політики невизнання спроби незаконної анексії АРК та міста Севастополя та постійного посилення ефективності чинних обмежувальних заходів щодо російської федерації.

Звернення також закликає зарубіжні парламенти підтримати на парламентському рівні Формулу миру, запропоновану Президентом України, ухвалити заяви щодо підтримки зусиль України з деокупації тимчасово окупованих територій, включно з АРК та містом Севастополем, ухвалити рішення про створення депутатських груп з підтримки Міжнародної Кримської платформи у національних парламентах, вжити парламентських заходів для запобігання подальшому знищенню культурної спадщини тимчасово окупованого Криму, зокрема культури корінного народу – кримських татар.

Крім того, Звернення пропонує парламентам звернутися до національних урядів щодо фінансової підтримки реінтеграційних заходів, спрямованих на розв'язання багатокомпонентної групи проблем (економічних, гуманітарних, соціальних, екологічних), спричинених тимчасовою окупацією російською федерацією частини території України, включно з АРК та містом Севастополем, після її деокупації, та пропонує зарубіжним парламентам разом із національними урядами розглянути питання започаткування спільних проєктів з питань відновлення тимчасово окупованого Криму після його деокупації, безпеки, прав людини, культурної спадщини, загроз навколишньому середовищу, захисту прав корінних народів.

Водночас значна частина затверджених у 2023 році українським парламентом актів, що стосуються російської агресії,

прямо не згадують Крим; зокрема, це постанови Верховної Ради України від 6 лютого 2023 р. № 2899-ІХ, № 2903-ІХ та № 2904-ІХ, від 20 березня 2023 р. № 2961-ІХ, від 2 травня 2023 р. № 3076-ІХ, № 3078- ІХ та № 3087-ІХ, від 29 травня 2023 р. № 3118-ІХ, від 10 червня 2023 р. № 3142-ІХ, від 28 червня 2023 р. № 3163-ІХ, від 28 липня 2023 р. № 3283-ІХ тощо.

Крім того, до 2022 року щодо аспектів російської агресії парламентськими постановами було утворено щонайменше чотири тимчасові слідчі комісії, пов'язані з питаннями російської агресії, й ще чотири таких комісії було створено у 2022 році.

У 2023 році було утворено ще такі комісії, приміром, Тимчасову слідчу комісію з питань розслідування можливих фактів порушення законодавства України щодо експорту, імпорту товарів, країною походження або країною призначення яких є рф (постанова від 21 вересня 2023 р. № 3394-ІХ).

Постановою українського парламенту від 21 вересня 2023 р. № 3395-ІХ було затверджено Звіт Тимчасової слідчої комісії з питань розслідування можливих порушень законодавства України у сфері отримання, розподілу, транспортування, зберігання, використання за цільовим призначенням гуманітарної та іншої допомоги, а також неефективного використання державного майна, яке може бути використано для тимчасового розміщення внутрішньо переміщених осіб та забезпечення інших потреб держави.

При цьому значну частину цього документа було присвячено не прямо вказаним питанням, що стосуються й кримських переміщених осіб, а аспектам «майна загальносоюзних громадських об'єднань (організацій) колишнього Союзу РСР» та відповідній діяльності федерацій українських профспілок.

Також парламентською постановою від 20 березня 2023 р. № 2965-IX було схвалено Звіт про виконану роботу Тимчасової спеціальної комісії з питань міжнародного гуманітарного та міжнародного кримінального права в умовах збройної агресії рф проти України, утвореної у 2022 році, але кримський вимір відповідних викликів там прямо не згадується.

Додамо, що народні депутати, пов'язані з кримськотатарським корінним народом або із захистом прав корінних народів, не були включені у склад Тимчасової спеціальної комісії Верховної Ради України з питань підготовки проєкту основних засад державної політики України щодо взаємодії з національними рухами малих та корінних народів рф, утвореної постановою від 24 серпня 2023 р. № 3355-IX. Крім того, слід згадати й постанову Верховної Ради України від 3 травня 2023 р. № 3092-IX про вихід Верховної Ради України з Угоди про Міжпарламентську Асамблею держав-учасниць СНД.

II Стратегічний форум «Майбутнє Криму», 31 жовтня - 5 листопада 2023

ПРЕЗИДЕНТСЬКІ ТА УРЯДОВІ АКТИ 2023 РОКУ ЩОДО ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ

Щодо правотворчої діяльності Президента України стосовно окупованих територій можна нагадати, що у 2014–2022 роках було схвалено значну кількість актів. Насамперед це більше 30 нетаємних повністю або частково указів, якими, зокрема, затверджувалися рішення Ради національної безпеки і оборони України (РНБОУ); з них окремо слід виділити указ «Про Консультативну раду з питань деокупації та реінтеграції тимчасово окупованої території АРК та міста Севастополя» від 15 серпня 2022 р. № 579/2022.

Також до 2023 року не менш ніж 55 указами Президента України було затверджено рішення РНБОУ щодо застосування та внесення змін до персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій), пов'язаних із російською агресією та окупацією територій України, з них у 2022 році було схвалено 17 таких указів.

У цьому вимірі окремо варто згадати указ Президента України від 1 лютого 2021 р. № 41/2021, яким було затверджено рішення РНБОУ «Про застосування секторальних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій) до Республіки Нікарагуа» через злочинне «визнання» режимом цієї держави замаху РФ на анексію Криму.

У 2023 році відповідна нормотворча практика тривала; слід зазначити укази Президента України від 7 січня № 4/2023, від 12 січня № 14/2023, від 15 січня № 23/2023, від 23 січня № 26/2023, від 24 січня № 43/2023, від 28 січня № 50/2023, від 5 лютого № 57/2023, від 12 лютого № 75/2023, від 19 лютого № 82/2023, від 22 лютого № 89/2023, від 26 лютого № 114/2023, № 115/2023 та № 116/2023, від 10 березня № 145/2023, від 17 березня № 157/2023

та № 158/2023, від 18 березня № 163/2023, від 15 квітня № 227/2023 та № 228/2023, від 22 квітня № 235/2023 та № 236/2023, від 12 травня № 275/2023, № 276/2023 та № 277/2023, № 278/2023, № 279/2023 та № 280/2023, від 27 травня № 307/2023 та № 308/2023, від 11 червня № 321/2023, від 1 липня № 364/2023 та від 5 липня № 371/2023.

При цьому станом на кінець жовтня 2023 року не схвалено змін до Стратегії деокупації та реінтеграції тимчасово окупованої території АРК та міста Севастополя, затвердженої указом Президента України від 24 березня 2021 р. № 117/2021.

Відповідні зміни мала опрацювати згадана вище Консультативна рада з питань деокупації та реінтеграції тимчасово окупованої території АРК та міста Севастополя, але це поки, очевидно, не відбулося, бо відомостей про проведені засідання Консультативної ради немає. При цьому склад Консультативної ради з питань деокупації та реінтеграції тимчасово окупованої території АРК та міста Севастополя було затверджено указом Президента України від 18 травня 2023 р. № 283/2023.

З 2014 року Кабінет Міністрів України (КМУ) оприлюднив значну кількість постанов та розпоряджень, затверджених через окупацію територій України. Зокрема, це постанови про утворення та реформування відповідних органів виконавчої влади, утворення трьох міжвідомчих робочих груп, ради, двох комісій і трьох координаційних штабів та національної комісії, восьми планів дій, заходів та додаткових заходів і шістьох стратегій та двох положень.

Безперечно, ключовим документом, затвердженим КМУ в 2023 році, слід вважати урядове розпорядження від 4 квітня 2023 р. № 288-р щодо нової редакції плану заходів з реалізації Стратегії деокупації та реінтеграції тимчасово окупованої території АРК та міста Севастополя, що заслуговує на окремий аналіз.

Удосконалений план з реінтеграції та деокупації півострова, згідно з урядовим розпорядженням від 4 квітня 2023 р. № 288-р, стосується захисту прав громадян України та юридичних осіб, порушених агресором, соціальної та гуманітарної політики, міжнародного співробітництва, економічної політики, оборонної та складової безпеки тощо.

Втім, нова редакція плану 2023 р. передбачає класичний механізм контролю за його виконанням, а саме: припис міністерствам, іншим органам виконавчої влади за участі інших державних органів, установ та організацій, залучених до виконання заходів плану, забезпечити його виконання за рахунок і в межах видатків, передбачених у державному та місцевих бюджетах, а також за рахунок інших джерел, не заборонених законодавством.

Актуалізована редакція плану містить 127 заходів, а попередня – значно більшу кількість, а саме 158, відповідно експерти порушують питання підстав щонайменше припинення їх виконання.

Експертами Асоціації реінтеграції Криму було частково проаналізовано нову редакцію плану й щодо заходів міжнародного характеру зазначено, що Кабінет Міністрів України сконцентрував увагу на заходах, які мають бути реалізовані ще у період тимчасової окупації півострова, й при цьому протягом даного періоду вони мають постійний, а не етапний характер. Проведений Линник Т. аналіз нової редакції плану дозволяє свідчити, що загалом такий підхід має 69 заходів плану, тобто більше половини передбачених ним кроків.

Конкретний термін виконання, незалежно від ситуації окупації чи деокупації Криму, містять 40 заходів плану, з них мають бути реалізовані у II кварталі 2023 р. 2 заходи, у III кварталі 2023 р. – ще 8 заходів, до кінця 2023 р. – ще 22 заходи та до кінця 2024 р. – ще

8 заходів. Аналіз цих заходів свідчить про те, що вони розраховані насамперед на ситуацію окупації, а не реінтеграції вже деокупованого Криму. Наприклад, як вказує Линник Т., заходи плану, які уряд має виконати до кінця 2024 року, мають такий характер:

- розроблення та подання на розгляд КМУ законопроєкту, який встановлює порядок визначення статусу осіб, звільнених з місць несвободи на ТОТ і території рф, та підстав їх перебування в місцях несвободи (п. 14);
- правове врегулювання питання імплементації положень міжнародного гуманітарного права у національне кримінальне законодавство в умовах подолання наслідків міжнародного збройного конфлікту, зокрема ратифікація Римського статуту Міжнародного кримінального суду, запровадження відповідних змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексу України (п. 36);
- нормативно-правове врегулювання питання відбування покарань особами, які були засуджені судами України та фактично відбули покарання в окупаційних «установах відбування покарань» або були засуджені за злочини, скоєні до 20 лютого 2014 р., окупаційними «судами» за законодавством рф уже після початку фактичної тимчасової окупації (п. 37);
- розроблення законопроєкту щодо визначення органу, на який буде покладено обов'язки органів опіки та піклування щодо представлення інтересів дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, і тих, які перебувають у складних життєвих обставинах і залишилися на ТОТ (п. 54);

II Стратегічний форум «Майбутнє Криму», 31 жовтня - 5 листопада 2023

- дослідження проблемних питань, пов'язаних зі встановленням опіки / піклування, усиновленням дітей із ТОТ, та визначення шляхів їх врегулювання (п. 55);
- започаткування програм з підтримки молоді з ТОТ у роботі Українського культурного фонду, Фонду Президента України з підтримки освіти, науки та спорту, Українського молодіжного фонду (п. 61);
- створення національної системи космічного спостереження та забезпечення прийому даних від іноземних космічних систем (п. 75);
- створення систем зворотного зв'язку на офіційних вебсайтах, вебпорталах органів виконавчої влади, повноваженнями яких є формування та реалізація державної політики щодо деокупації та реінтеграції ТОТ, вироблення й реалізація державної соціальної та гуманітарної політики, державної політики у сфері освіти, охорони здоров'я (п. 92) [3].

Очевидно, що вказані у пунктах 14, 36, 37, 54, 55 заходи бажано здійснити до деокупації Криму, а заходи вказаних пунктів 61, 75 та 92 не мають сенсу за умов деокупованого Криму взагалі. При цьому очевидно, що щонайменше стосовно 2024 року питання продовження окупації півострова вже не є таким прогнозованим, як це було, приміром, у 2015 чи у 2018 роках на короткострокову перспективу.

Решту заходів плану має бути виконано у певний термін після деокупації Криму, а саме: один захід – протягом місяця після деокупації ТОТ, п'ять заходів – протягом шести місяців після деокупації, ще чотири – протягом року після деокупації, ще один – протягом двох років після деокупації і ще шість – «після деокупації ТОТ» без визначення строку виконання взагалі.

У цьому вимірі план підходить до деокупації, як до певного моменту, від якого, наприклад, вимірюється місяць, але формат встановлення такого моменту планом та іншими актами не визначено, при тому, що деокупація, як би вона не відбувалася, ймовірно, матиме не одномоментний, а розтягнутий у часі на доби, тижні та навіть місяці характер.

II Стратегічний форум «Майбутнє Криму», 31 жовтня - 5 листопада 2023

Наведене змушує Линник Т. погодитися із зазначеними експертами тезами щодо складності практичного контролю за виконанням заходів плану, а також щодо доволі умовної етапності документа, який фактично за хронологією виконання слід поділити на три групи заходів:

- строкові заходи, які насамперед, згідно з їхнім змістом, стосуються деокупації Криму, зі встановленими термінами виконання до кінця 2024 року;
- безстрокові заходи, розраховані на період окупації, які відповідно стосуються саме кроків із деокупації Криму;
- строкові та безстрокові заходи, які мають виконуватися у деокупованому Криму в рамках його реінтеграції.

Загальний аналіз заходів плану свідчить, що загалом 41 із 127 мають міжнародний вимір або повністю, або у значній частині.

Вони згруповані в окремий розділ «Міжнародне співробітництво», який містить 14 заходів, та містяться в інших розділах плану, а саме: «Особливості державної політики щодо забезпечення деокупації території АРК та м. Севастополя» та «Екологічна політика» (по одному заходу з відповідно 10 та 5 запропонованих відповідно), «Правовий захист громадян України та юридичних осіб України, права і законні інтереси яких порушені внаслідок збройної агресії РФ та тимчасової окупації території України» (3 заходи з 24 запропонованих), «Соціальна і гуманітарна політика» (3 заходи з 23 запропонованих), «Інформаційна політика» (5 заходів з 19 запропонованих), «Захист прав і свобод людини» (6 заходів з 14 запропонованих) та «Економічна політика» (7 заходів з 12 запропонованих).

Така статистика свідчить про пріоритетні напрями, щодо яких згідно з позицією української влади необхідна міжнародна підтримка у вимірі деокупації та реінтеграції Криму, крім власне міжнародної взаємодії, це економічна, правозахисна та інформаційна сфери.

Також із вказаних заходів плану, що мають міжнародний вимір, абсолютна більшість, а саме 34, передбачають свою реалізацію «до моменту деокупації тимчасово окупованої території», тобто в рамках деокупації, а не реінтеграції Криму. Ще чотири заходи мають визначений строк реалізації у 2023–2024 роках, та ще три мають виконуватися після деокупації ТОТ.

Таким чином Кабінет Міністрів України сконцентрував увагу на заходах, які мають бути реалізовані ще у період тимчасової окупації півострова, й при цьому протягом цього періоду мають постійний, а не етапний характер.

Водночас надважливим є й розпорядження КМУ від 18 квітня 2023 р. № 327-р, яким затверджено план дій з реалізації Стратегії зовнішньополітичної діяльності України; відповідний розділ «Протидія агресії рф політико-дипломатичними засобами» містить майже 20 заходів, насамперед на період 2023–2024 років, вони охоплюють:

- проведення моніторингу ситуації на тимчасово окупованих і постраждалих від збройної агресії рф територіях України, зокрема в безпековій, гуманітарній, економічній сферах, у сфері захисту навколишнього природного середовища, а також щодо порушення норм міжнародного права, вчинення актів ядерного тероризму;
- роботу в рамках міжнародних організацій, конвенційних органів і взаємодію з державами-парт-

нерами щодо висвітлення перебігу та наслідків збройної агресії рф проти України;

- взаємодію та координацію з іноземними партнерами щодо питань посилення та розширення санкційного тиску на рф та інші держави, які підтримують збройну агресію рф проти України, а також збереження запроваджених санкцій до моменту деокупації всіх тимчасово окупованих територій України;
- вжиття заходів щодо обмеження участі рф у міжнародних організаціях;
- реалізацію політики деокупації та реінтеграції тимчасово окупованої території АРК та м. Севастополя, що як результат передбачає виконання плану заходів із реалізації Стратегії деокупації та реінтеграції тимчасово окупованої території АРК та міста Севастополя відповідно до вказаного розпорядження від 4 квітня 2023 р. № 288-р;
- проведення регулярних консультацій та координації дій у рамках Міжнародної Кримської платформи;
- забезпечення проведення постійного моніторингу та інформування міжнародної спільноти про ситуацію щодо дотримання прав людини, прав корінних народів України та положень міжнародного гуманітарного права в АРК та м. Севастополі;
- здійснення правового супроводу в Міжнародному суді ООН позову проти рф щодо звинувачень у геноциді та щодо застосування і тлумачення міжнародних конвенцій про боротьбу з фінансуванням тероризму та про ліквідацію всіх форм расової дискримінації; супроводу справ в арбітражних

- трибуналах, утворених відповідно до Конвенції ООН з морського права;
- супроводження в ЄСПЛ розгляду міждержавних справ України проти рф;
 - залучення міжнародних і національних правових механізмів для стягнення відшкодування (зокрема щодо арешту та конфіскації активів рф на користь України) і притягнення до відповідальності політичного та військового керівництва рф та інших причетних осіб за скоєні злочини під час збройної агресії проти України;
 - здійснення заходів із моніторингу безпеки навігації в Чорному та Азовському морях і Керченській протоці, а також збір та аналіз інформації про суднозаходження до закритих морських портів АРК та м. Севастополя і про здійснення польотів у повітряному просторі України над територією АРК та м. Севастополя з порушенням правил використання повітряного простору України.

Показово, що план дій з реалізації Стратегії зовнішньополітичної діяльності України передбачає й моніторинг інформації щодо компаній, які планують вдатися до механізмів захисту своїх прав, передбачених Угодою між КМУ та урядом рф про заохочення та взаємний захист інвестицій 1998 року, і координацію заходів щодо захисту порушених унаслідок тимчасової окупації території України майнових прав держави Україна, які вживаються або плануються окремими українськими інвесторами; при цьому, як вказано вище, угоду було денонсовано Законом України від 10 серпня 2023 р. № 3329-ІХ.

У цьому вимірі варто зазначити й релевантні постанови КМУ від 10 березня 2023 р. № 213, від 3 березня 2023 р. № 187 та від 10

лютого 2023 р. № 125, якими було внесено зміни до попередніх урядових актів.

Крім того, план дій 18 квітня 2023 р. передбачає й у п. 16 визначення доцільності денонсації Договору між Україною та РФ про співробітництво у використанні Азовського моря і Керченської протоки 2003 року, при тому, що цей Договір було денонсовано законом України від 24 лютого 2023 р. № 2948-ІХ, тобто двома місяцями раніше схвалення плану.

Серед аспектів фінансування витрат на виклики, пов'язані із ТОТ, слід зазначити постанову КМУ від 11 липня 2023 р. № 709 «Деякі питання підтримки внутрішньо переміщених осіб»; постанову КМУ від 11 липня 2023 р. № 741 «Деякі питання надання державної грошової допомоги особам, стосовно яких встановлено факт позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії РФ проти України, та членам їх сімей»; певне значення у цьому вимірі мають і постанови КМУ від 26 травня 2023 р. № 548, від 4 серпня 2023 р. № 819 та № 823 та від 12 вересня 2023 р. № 975.

Важливим документом щодо впорядкування правового режиму на тимчасово окупованій території України є постанова КМУ від 15 вересня 2023 р. № 1000, якою визначено лінію зіткнення між тимчасово окупованою територією та іншою територією України та встановлено адміністративну межу між тимчасово окупованою територією та іншою територією України як умовну лінію на поверхні землі, що є межею між тимчасово окупованими РФ територіями, що включені до переліку, та іншою територією України, на прилеглих до якої територіях не ведуться бойові дії.

Постановою № 1000 змінено Порядок в'їзду на тимчасово окуповану територію України та виїзду з неї та Порядок встановлення особливого режиму в'їзду і виїзду, обмеження свободи пересування громадян, іноземців та осіб без громадянства,

а також руху транспортних засобів в Україні або в окремих її місцевостях, де введено воєнний стан. Крім того, постановою № 1000 скасовано постанову КМУ від 16 грудня 2015 р. № 1035 «Про обмеження поставок окремих товарів (робіт, послуг) з тимчасово окупованої території на іншу територію України та/або з іншої території України на тимчасово окуповану територію».

Питанням реінтеграції було прямо присвячено постанову КМУ від 17 жовтня 2023 р. № 1092, якою було затверджено Порядок створення резерву працівників сфери охорони здоров'я для роботи на деокупованих територіях України; показово, що серед осіб, які мають право визначати уповноважену особу, цей порядок згадує міністра охорони здоров'я АРК.

Аспекти статусу внутрішньо переміщених осіб регламентувалися Стратегією державної політики щодо внутрішнього переміщення на період до 2025 року та операційним планом заходів з її реалізації у 2023–2025 роках, схваленим розпорядженням КМУ від 7 квітня 2023 р. № 312-р, а також постановами КМУ від 24 березня 2023 р. № 263 «Деякі питання забезпечення житлом внутрішньо переміщених осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України» і від 1 вересня 2023 р. № 930 «Деякі питання функціонування місць тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб»; крім того, постановою КМУ від 18 квітня 2023 р. № 330 було утворено Координаційний штаб з питань забезпечення реалізації прав і свобод внутрішньо переміщених осіб. Окремо слід зазначити постанову КМУ від 18 квітня 2023 р. № 339 «Деякі питання захисту осіб, у тому числі дітей, депортованих або примусово переміщених у зв'язку із збройною агресією РФ проти України».

До інших вагомих у вимірі реінтеграції Криму базових урядових актів, схвалених у 2023 році, слід віднести Типове положення про координаційну раду з питань утвердження української

національної та громадянської ідентичності при Раді міністрів АРК, місцевому органі виконавчої влади, органі місцевого самоврядування, затверджене постановою КМУ від 18 квітня 2023 р. № 364, та Порядок розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу реалізації зазначених стратегій і планів заходів, схвалений постановою КМУ від 4 серпня 2023 р. № 816.

Питанням прав корінних народів присвячені такі акти уряду України 2023 року, як постанова КМУ від 6 січня 2023 р. № 19, якою було утворено Національну комісію з питань кримськотатарської мови, розпорядження КМУ від 28 липня 2023 р. № 657-р «Питання розроблення правопису кримськотатарської мови» та постанова КМУ від 19 серпня 2023 р. № 874, якою було змінено Порядок закріплення правового статусу представницького органу корінного народу України та позбавлення такого статусу.

II Стратегічний форум «Майбутнє Криму», 31 жовтня - 5 листопада 2023

Також актами КМУ в 2023 році було припинено низку двосторонніх угод з агресором, зокрема, це:

- Угода між КМУ та урядом рф про продовження строку експлуатації ракетного комплексу 15П118М (постанова КМУ від 6 січня 2023 р. № 17);
- Угода між КМУ та урядом рф про взаємне заснування відділень Торговельно-економічної місії (постанова КМУ від 10 січня 2023 р. № 21);
- Угода між Урядом України та урядом рф про повітряне сполучення і співробітництво в галузі повітряного транспорту та Угода між урядом рф і Урядом України про принципи співробітництва в галузі виробництва і поставок авіаційної техніки (постанова КМУ від 31 січня 2023 р. № 870);
- Угода між Урядом України та урядом рф про співробітництво в сфері дослідження і використання космічного простору в мирних цілях та Протокол до неї (постанова КМУ від 4 лютого 2023 р. № 99);
- Угода між КМУ та урядом рф про співробітництво і взаємодію у сфері розбудови пунктів пропуску через українсько-російський державний кордон (постанова КМУ від 28 лютого 2023 р. № 175);
- Угода між Урядом України та урядом рф про співробітництво у сфері охорони промислової власності (постанова КМУ від 8 серпня 2023 р. № 826);
- Угода про співробітництво держав-учасниць СНД у боротьбі зі злочинністю на транспорті (постанова КМУ від 2 травня 2023 р. № 423);

Презентація за результатами роботи II Стратегічного форуму «Майбутнє Криму» щодо реінтеграції Криму, 14 грудня, 2023

- Угода про обмін правовою інформацією (постанова КМУ від 6 червня 2023 р. № 570);
- Угода між Урядом України та урядом рф про трудову діяльність і соціальний захист громадян України і Росії, які працюють за межами кордонів своїх країн (постанова КМУ від 24 червня 2023 р. № 639);
- Угода між Урядом України та урядом рф про координацію діяльності залізничного транспорту (постанова КМУ від 11 серпня 2023 р. № 847);
- Виконавчий протокол про порядок реалізації Угоди між КМУ та урядом рф про реадмісію (постанова КМУ від 23 серпня 2023 р. № 9000);
- Угода про співробітництво держав-учасниць СНД у боротьбі зі злочинністю в частині відносин Уряду України з урядами рф та республіки білорусь (постанова КМУ від 6 жовтня 2023 р. № 1060).

КОНЦЕПЦІЯ РОЗРОБКИ МЕХАНІЗМІВ МІЖНАРОДНОЇ ФІНАНСОВОЇ ДОПОМОГИ ДЛЯ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

ЗАГАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ, ЯКІ ПОТРІБНО ВИРІШИТИ

Фінансова підтримка України третіми державами та міжнародними інституціями є важливою формою подальшого відновлення України як частини мирного врегулювання, включаючи реінтеграцію деокупованої території України.

Поточні повноваження та можливості міжнародних інституцій, включаючи механізми ООН, МВФ, ЄС, не відображають обсяги та форми фінансування, необхідні для такого відновлення.

Окремі треті держави не матимуть можливості самостійно надати таке фінансування для України, і водночас виникають питання фінансової відповідальності Росії у вигляді конфіскації, репарацій та часткового експорту.

Безповоротне чи кредитне фінансування для України у великих обсягах пов'язане з проблемами у сфері корупції та ефективності, встановлює вимоги з питань прозорості та ефективного контролю з одночасним підтриманням суверенітету України.

Таке глобальне фінансування для України не має бути підставою для чергової клептократії та знищення демократії місцевого самоврядування та громадянських прав, як це

сталося в деяких європейських державах після великої фінансової підтримки ЄС.

Єдиною можливою рамкою такого глобального фінансування для України є спеціальний міжнародний договір і створена ним міжнародна платформа.

Але завдання для такого договору є безпрецедентними в сучасній історії людства, і розробку відповідних документів потрібно починати вже, як мінімум, на рівні експертних дискусій.

МЕТА

Створення ефективного механізму міжнародного фінансового забезпечення відновлення України.

ЦІЛЬ

Підготувати експертне правове, фінансове та організаційне підґрунтя для майбутнього міжнародного договору та відповідної міжнародної платформи фінансової підтримки для відновлення України, здійсненої третіми державами та міжнародними інституціями, включно з описом алгоритмів їхньої співпраці та фінансування й розробкою проєкту колективного договору або інших документів.

ЗАВДАННЯ

АНАЛІТИЧНИЙ ЕТАП

- проаналізувати міжнародні механізми репарацій і міжнародної фінансової відповідальності та розробити пропозиції щодо їх впровадження для наступних фінансових зобов'язань Росії та внести відповідні пропозиції у підсумку;
- вивчити міжнародні механізми фінансової підтримки та допомоги країнам у постконфліктних ситуаціях, включно з актуальною практикою їх реалізації та викликами, які з'явилися, та внести відповідні пропозиції у підсумку;
- проаналізувати міжнародні механізми фінансової підтримки та допомоги Україні, які були реалізовані з 1991 року, та визначити відповідні форми їх реалізації та імплементації на національному рівні та відповідні виклики;
- вивчити практики міжнародних договорів щодо фінансової допомоги, наданої державними та міждержавними інституціями, узагальнення практики відповідних справ і проваджень у міжнародних судах та трибуналах і внесення відповідних пропозицій у підсумку;
- проаналізувати резолюції та технічні нормативні акти міжнародних органів, включаючи ООН, МВФ, ЄС, що стосуються питань фінансової допомоги державам, і зробити відповідний огляд у підсумку;
- підготувати відповідне резюме з описом відповідного досвіду проблем і рішень, а також відповідні алгоритми надання допомоги, зокрема проекти міжнародного договору чи інших документів щодо майбутньої фінансової підтримки для відновлення України, включаючи питання відповідної міжнародної платформи у формі спеціального фонду чи програми.

АДВОКАЦІЙНИЙ ЕТАП

- провести комунікацію щодо опрацьованих алгоритмів надання допомоги з уповноваженими службовими особами, фахівцями та експертами структур Світового Банку, Європейського Союзу та Ради Європи, держав «Великої сімки» з урахуванням отриманих пропозицій;
- провести обговорення опрацьованих алгоритмів з представниками ВР України, КМУ та центральних органів влади;
- провести презентацію опрацьованих алгоритмів для наукового середовища, громадського сектору та місцевого самоврядування, включаючи ЕМ КП та Меджліс кримськотатарського народу;
- надати фіналізовані за підсумками алгоритмів і проєктів документи до уповноважених міжнародних фінансових організацій та органів влади країн «Великої сімки» та України;
- презентація фіналізованих за підсумками алгоритмів і проєктів документів на Берлінському форумі щодо відновлення України, на заходах Європарламенту, G7 та ПАРЕ.

РЕЗУЛЬТАТ

Розроблено правове, фінансове та організаційне підґрунтя для міжнародного договору та міжнародної платформи фінансової підтримки для відновлення України.

ДОКТРИНАЛЬНІ ДЖЕРЕЛА

Линник Т.В. Механізми реалізації програмних актів з реінтеграції Криму // Київський юридичний журнал. 2023. № 3. С. 5–14.

Линник Т.В. Правове програмування деокупації та реінтеграції Криму // Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2023. № 1. С. 135–140.

Приходько А.В. Фінансові правовідносини у сфері деокупації та реінтеграції Криму. Юридичний науковий електронний журнал. 2023. Вип. 6. С. 373–376.

Урядовий план реінтеграції Криму: міжнародний вимір / Б. Бабін, Е. Плешко, Т. Линник, А. Чвалюк, О. Плотніков, В. Філатов. APK. URL: https://arcrimea.org/uk/analytics_ua/2023/04/20/uryadovyj-plan-reintegraciyi-krymu-mizhnarodnyj-vymir/

СПИСОК ЕКСПЕРТІВ

**Бабін
Борис**

Професор, доктор юридичних наук, юрист, адвокат, член Юридичної експертної ради ГО «Кримськотатарський Ресурсний Центр»

**Барієв
Ескендер**

Голова Правління ГО «Кримськотатарський Ресурсний Центр», Член Меджлісу кримськотатарського народу

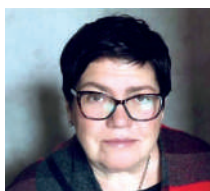
**Барієва
Зарема**

Менеджерка
ГО «Кримськотатарський Ресурсний Центр»

**Бойченко
Світлана**

Доктор географічних наук, провідний науковий співробітник Інституту геофізики ім. С. І. Субботіна НАН України, професор кафедри екології Національного університету «Києво-Могилянська академія», член експертної ради ГО «Кримськотатарський Ресурсний Центр» з охорони довкілля та сталого розвитку Криму

**Власенко
Ольга**

Експерт з питань етнополітики

**Волянюк
Ольга**

Кандидат політичних наук, доцент кафедри політичних наук Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

**Галенко
Олександр**

Кандидат історичних наук, історик, тюрколог,
Київська школа економіки

**Захаренко
Костянтин**

Професор кафедри політичної психології
та міжнародних відносин, доктор політич-
них наук, юрист, адвокат, член Юридичної
експертної ради ГО «Кримськотатарський
Ресурсний Центр»

**Коржов
Геннадій**

Кандидат історичних наук, доцент факультету
соціології і права КПІ ім. Ігоря Сікорського

**Коротких
Людмила**

Юристка, менеджерка
ГО «Кримськотатарський Ресурсний Центр»

**Ломброзо
В'ячеслав**

Юрист, представник кримчацького народу

**Ляшенко
Володимир**

Юрист ГО «Кримськотатарський Ресурсний
Центр», представник Національної ради
України з питань телебачення і радіомов-
лення в Автономній Республіці Крим та місті
Севастополі

**Муждабаєв
Айдер**

Журналіст,
Заступник Гендиректора телеканалу АТР

**Плешко
Едуард**

Кандидат юридичних наук,
Асоціація Реінтеграції Криму

**Позняк
Олександр**

Юрист, адвокат
ГО «Кримськотатарський Ресурсний Центр»

**Потапенко
В'ячеслав**

Доктор економічних наук, керівник центру
внутрішньополітичних досліджень НІСД
при Президентові України

**Потапова
Валентина**

Керівниця напрямку національної адвокації
в сфері освіти ГО ЦГП "Альменда"

**Приходько
Анна**

Кандидат юридичних наук, експерт Асоціації
Реінтеграції Криму

**Сеїтосманов
Айдер**

Експерт шведсько-українського проекту
"Підтримка децентралізації в Україні"

**Сіманський
Дмитро**

Член Ради з когнітивної деокупації
Представництва Президента в АРК

**Усеїнова
Зарема**

Консультант Центра професійного розвитку
педагогів Відділу освіти Вишневої міської
ради

**Хлобистов
Євген**

Доктор економічних наук, професор, декан
факультету природничих наук Національного
університету «Києво-Могилянська академія»,
академік Академії економічних наук України,
член Експертної ради КРЦ з питань охоро-
ни навколишнього середовища та сталого
розвитку Криму, координатор робочої групи
«Екологія та економіка» Експертної мережі
Міжнародної Кримської Платформи

«Реінтеграція Криму: урядові плани та формування механізмів міжнародної підтримки»

Бабін Борис, Барієв Ескендер, Барієва Зарема, Бойченко Світлана,
Власенко Ольга, Волянчук Ольга, Галенко Олександр,
Захаренко Костянтин, Коржов Геннадій, Коротких Людмила,
Ломброзо В'ячеслав, Ляшенко Володимир, Муждабаєв Айдер,
Плешко Едуард, Позняк Олександр, Потапенко В'ячеслав,
Потапова Валентина, Приходько Анна, Сеїтосманов Айдер,
Сіманський Дмитро, Усеїнова Зарема, Хлобистов Євген;

За заг. редакцією: Бабіна Б.В., Барієва Е.Е.;

Фото: Барієва Зарема;

Кримськотатарський Ресурсний Центр – Київ, 2023–48 с.

Розповсюджується безкоштовно
Кримськотатарський Ресурсний Центр

Наклад: 200 примірників

ISBN 978-617-95410-0-1

Видавець: ГО «Кримськотатарський Ресурсний Центр»

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції: серія ДК № 7367 від 22.06.2021 р.

📍 Україна, м. Київ, вул. Богдана Хмельницького, 51Б, 2 корпус, 2 поверх
☎ +380673437454, ✉ ctrc@ctrcenter.org

ГО «Кримськотатарський Ресурсний Центр», 2023 ©

Київ-2023©